

Listy z Kaplnky

(október 2021)

1

SLOVO NA ÚVOD

Komunitný časopis – inšpiratívne slovné spojenie, priam vzrušujúce, keď si človek pomyslí, koľko dobrého môže mať na rováši. Môže stmel'ovať, môže otvárať oči, môže zblížovať, môže podporovať tvorivosť, môže byť slobodným priestorom na premýšľanie, zdieľanie sa, prehlbovanie vzťahov, môže prehlbovať základy toho, čím je komunita tvorená. Možno máme veľké oči, ale toto všetko nám beží v hlavách, keď sa spolu s Janou rozprávame o obnovovaní trošku zaprášenej myšlienky o vydávaní Listov z Kaplnky. Uvidíme, uvidíme, čo z toho vzíde. Každopádne, nižšie uvedené texty sú prvé lastovičky. Veľmi veľmi dúfame, že sa vám zapáčia, že vás posmelia k zapojeniu sa.

V tomto prvom vrhu nájdete Janine spomienky na Beatu Staňákovú; básničku od Daniela – ale pozor, nie od toho Daniela, od ktorého by ste to možno na prvý pohľad očakávali; Janinu homíliu; čosi ako osobnú recenziu o jednej vydarenej výstave fotografií; prepis šaštínskej kázne pápeža Františka; pár biblických citátoch o jari – to aby sme aspoň trochu sa priblížili vytýčenej téme Jar-let-jeseň-zima; a na konci je aj rozprávka pre deti, ktorá tak trošku súvisí s publikovanou Janinou homíliou o radosti. Pekné čítanie.

Zuzana Mojžišová

GOODBYE, BEATA

V redakčnej rade Listov bola Beata. Beata odišla, a ja stále čakám, že sa ozve, že ma prebudí k aktivite, že ma nakopne s výzvou „urobme ďalšie číslo“. Myslím, že jej dlhujem *adieu* alebo *goodbye*. Nebola som na jej pohrebe, bola som vtedy pred dvoma rokmi na liečení v Tatrách. A v tom okamžiku, keď mi zatelefonovala Táňa a zvestovala tú správu, stála som na mieste s nádherným výhľadom aj na Tatry, aj na celé údolie okolo Popradu, nado mnou majestátne krúžil dravý vták. K pocitom, ktoré vyvoláva pohľad na nádhernú krajinu, na vysoké hory aj na údolia pod nimi, vstúpil hlboký tón smútku zo straty kamarátky, a súčasne vznášajúca sa radosť z oslobodenia: konečne je Beáta von zo svojho väzenia tela, konečne sa môže hýbať, konečne lieta ako ten vznešený, slobodný vták nado mnou.

„Goodbye, Beata. Keď sme sa stretli, vždy som si želala zázrak, zázračné uzdravenie. Predstavovala som si, že vstaneš, odhodíš vozík a rezko vykročíš, rozbehneš sa. Cením si, si mi príkladom v tom, že napriek všetkým obmedzeniam si sa nevzdávala, posúvala si sa NA CESTE.“

Snažím sa, aj keď veľmi neohrabane, vložiť do slov takúto myšlienku, že niekto viazne vo väzení svojho strachu alebo vo väzení sebaľútosti, prípadne v hneve, alebo... tých možností, ako sa dá obhájiť pasivita a úplná absencia odvahy na ceste životom, je veľa, veľmi veľa.

Beata zanechala posolstvo, že všeličo sa dá naložiť na vozík a dá sa kráčať.

Text o stretnutí redakčnej rady, ktorý je nižšie, som písala v roku 2015.

Jana Camara

O TOM, AKO PREBIEHA STRETNUTIE REDAKČNEJ RADY

Keď sa stretávame, Beáta nikdy nepríde sama. Chodia s ňou minimálne dvaja spoločníci. Vždy ju objíma, či dokonca tuho zviera neviditeľná príšera skleróza multiplex. Už pred rokmi ju okradla o možnosť slobodného pohybu. Kvôli tej príšere s ňou všade musí nevyhnutne chodiť jej vozíček pomocníček. Kolieskové kresielko – to sú Beátine „náhradné nohy“. Popri tých dvoch spoločníkoch Beátu niekedy ani nevidno.

Najprv treba veľa pozornosti venovať vozíku. Či sa vôbec zmestí cez dané dvere do kaviarne. Potom treba odsunúť stoličku a preskúmať, či to kresielko do tej medzierky medzi stolíkmi dokáže zacúvať. Alebo treba hľadať výťah, pretože schody kresielko neobľubuje. Alebo treba podložiť naklonenú rovinku a vyhladiť schodík, aby sa dalo vkročiť na Cukrovú. Budova YMCA sa kresielku vôbec nepáči, celá je príliš bariérová, pred 90 rokmi asi nikto nerátal s tým, že do priestorov, kde sa prvýkrát na Slovensku hral basketbal, budú ľudia chodiť do divadla, za kultúrou a na bohoslužby. Kresielko si teda pri stretnutí s Beátou vyžiada svojich niekoľko minút pozornosti ako prvé. Nevadí, je to služobníček hodný pochvaly aj ocenenia.

Potom sa prejaví a zviditeľní to príšerne tuhé objatie. Zrazu treba zápasit' so sklerózou multiplex. Keď chcete Beáte pomôcť zbliecť kabát alebo sako, musíte bojovať o každý centimeter s protivným nevítaným spoločníkom. To tesné objatie postupne zviťazilo nielen nad chodením, ale aj nad varením, nad žehlením, nad pletením, nad vyšívaním a môžeme pokračovať vo vyratúvaní ďalších činností, na ktoré človek potrebuje plne funkčné ruky.

Napiť sa z pohára, vychutnať si kávu, to nie je len tak. Slamka je síce cennou pomôckou, ale aj tak je to kontinuálny stres, hnev, zúfalstvo „ačojaviemčoešte“. Dá sa to síce povedať aj pozitívne, že je to škola pokory, ale toto sa ľahšie hovorí mne, ako tomu, čo žije v tuhnúcom objatí či zajatí choroby ako v súkromnom koncentráku bez prestávky celé desaťročia. Beáta žije s tou chorobou od vysokej školy, sprevádza jej manželstvo a materstvo od začiatku, spolu snáď aj tridsať rokov. Aká podivná, nezvyčajná „pracovná“ či životná „kariéra“: zvládať denne život so sklerózou multiplex!

Keď sa konečne od kresla a od tej príšernej choroby presuniem ku komunikácii so samotnou Beátou, tak aj tak nám chvíľu trvá, kým otvoríme dvere z jej väzenia choroby a z môjho stresu bežných dní do vnútornej slobody a do prežívania prítomnosti. Hovoríme najprv o všedných veciach, o našich deťoch, o zauzleninách vo vzťahoch, a postupne sa presúvame k Listom z Kaplnky, ktoré zatiaľ existujú viac v našich snoch a predstavách ako v skutočnosti.

Listy z Kaplnky nás obe prebúdzajú do prítomnosti. Dokonca do Prítomnosti.

Prežívame, že každá tvorivosť podporuje rast slobody.

Už som napísala akože o Beáte dva či tri odstavce, ale o samotnej Beáte som zatiaľ napísala akurát rozsiahly zoznam činností, ktoré nemôže, a to, že tvoriť Listy z Kaplnky môže.

„Beáta, kde nachádzaš zdroje svetla a radosti pre svoju dušu?“

„Zdroje svetla hľadám napríklad v týchto veciach: učím sa spievať, aj Taizé pesničky, a kutrem sa vo filmoch, čo ma veľmi baví.“

Viac o Beate ani neprezradím. Akurát ešte to, že niekedy na stretnutie s ňou chodí aj tretí spoločník, chumáčik psej neúnavnej radosti, Lajla.

Jana Camara

Ten pocit

keď sa rozozvučia strunky ega arytmicou pochybnosťou
dezorientované siločiarly katedrály tvojho sveta sa rozbehnú
proti tebe - od seba - vedľa

a ty máš čo robiť aby si ju ustál.

Čo ustál?

Musíš s ňou žiť.

Načim sa chodiť naučiť.

A je tu večer

ty ustatý padáš

strmhlav nadol

ani haluzí vedľa sa chytať nestíhaš

ani na snahu veľa energie nemíňaš

padáš kamkoľvek

na padáku úctyhodnej klenby

vlastnoručne vysnívanej

snád' voľakedy

žeby ...?

Ustatý?

A z čoho?

Veď dnes si ešte nič

neurobil.

Daniel Vysoký

Jana Camara:

**Homília O RADOSTI – VIDEL, ŽE JE TO DOBRÉ (homília 8. 8. 2021
V KAPLNKE)**

Na počiatku stvoril Boh nebo a zem. Zem bola pustá a prázdna, tma bola nad prahlbinou a Boží duch sa vznášal nad vodami. Boh povedal: „Nech je svetlo!“ A bolo svetlo. Boh videl, že svetlo je dobré, a oddelil svetlo od tmy. Boh nazval svetlo dňom a tmu nazval nocou. Bol večer, bolo ráno, prvý deň. (...) Boh povedal: „Utvorme človeka na svoj obraz, na svoju podobu. Nech ľudia vládnu nad morskými rybami, nebeským vtáctvom, dobytkom, nad celou zemou a nad všetkými plazmi, čo sa hýbu po zemi!“ Boh stvoril človeka na svoj obraz; na Boží obraz ho stvoril. Stvoril ich ako muža a ženu. Boh ich požehnal a povedal im: „Plodte sa a množte sa, naplňte zem a podmaňte si ju! Panujte nad morskými rybami, nad nebeským vtáctvom a nad všetkou zverou, čo sa pohybuje na zemi!“ (...) Boh videl, že všetko, čo utvoril, bolo veľmi dobré. Bol večer a bolo ráno, šiesty deň. (Genezis, 1:1 – 5, 26 – 26, 31)

*No ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, **23** miernosť, sebaovládanie. Proti takýmto veciam nie je zákon. (Galat'anom 5:22)*

Dávaš mi poznať cestu života, plnosť radosti v tvojej prítomnosti. Po tvojej pravici je večná blaženosť. (Žalmy 16:11)

„Človek je zrodený pre radosť. Cíti to a nepotrebuje na to žiadne dôkazy.“ (Blaise Pascal)

„Za šťastného sa pokladaj vtedy, keď každá tvoja radosť sa rodí z teba samého.“ (Seneca starší)

„Ľudstvo nebude šťastné do tých čias, kým všetci ľudia nebudú mať umeleckú dušu, to jest dokiaľ všetci nebudú mať radosť zo svojej práce.“ (Auguste Rodin)

„Boh je radosť, a keď sa odovzdáš Bohu, odovzdáš sa radosti.“ (Michel Quoist)

„Mojou najlepšou obranou proti všetkým intrigám a úskokom nepriateľa je duch radosti.“ (František z Assisi)

„Radosť je zdravím duše.“ (Aristoteles)

„Skutočnú radosť neprináša ani pohodlie, ani bohatstvo, ani pochlebovanie ľudí, ale zmysluplná činnosť.“ (Wilfred Grenfell)

„Radosť je neomylným znamením Božej prítomnosti.“ (Pierre Teilhard De Chardin)

„Šťastie spočíva v častom opakovaní vecí, ktoré vám spôsobujú radosť.“ (Arthur Schopenhauer)

Bagrista

Cestovala som nedávno vlakom. Vlak zrazu zastal v širom poli. Prerábajú trať, a tak som z okna pozorovala pracujúci bager. Naberá štrk a hlinu do veľkej naberačky, sedem naberačiek nasyplal do nákladného auta, a priblížilo sa ďalšie veľké auto. Bager sa otáčal v kladnom aj v zápornom smere, nahor aj nadol, s prekvapivou ľahkosťou, žiaril radosťou, ba priam tancoval v nejakom rytme. Bagrista ovládal svoju prácu veľmi dobre. Zatúžila som na chvíľočku byť bagristom. Kvôli tej radosti. Zručný bagrista mi ako divákovi poskytol chvíľku radosti.

Nie je každá radosť dobrá...

... hovorí jedno slovenské príslovie. Radosť z pozorovania bagra bola pre mňa dobrá, dokonca veľmi dobrá, inšpirujúca. Mám však aj inú spomienku: z čias, keď som bola maličká škôlkarka. Išla som ráno do škôlky. Sama. Práve asfaltovali cestu medzi našim blokom a budovou škôlky. Tak som sa zastavila a pozorovala som asfaltovanie cesty. Ako malé dieťa. Do škôlky som došla

neskoro. A tak po mojej rannej radosti z pozorovania cestárov nasledoval temný deň plný hrôzy.

Ktorá radosť je tá dobrá radosť a ktorá radosť nie je dobrá?

A odkiaľ sa berie radosť? Prichádza ako dážď a vietor? Treba ju ťažiť ako zlato či diamanty? Alebo je nejaká aplikácia na radosť uložená v balíčku nášho softvéru, len tú aplikáciu treba rozumne používať?

Zaradíme si radosť medzi emócie

Psychológovia hovoria, že je iba šesť základných emócií: strach, hnev, znechutenie, bolesť, údiv a radosť. Strach, hnev, bolesť, znechutenie sú signálom niečoho nepríjemného, sú súčasťou nášho bezpečnostného systému, ktorý nás varuje pred nebezpečenstvom. Údiv je dvojznačný. A len radosť je jednoznačne kladnou emóciou. Radosť predsa vyhľadávame, radosť je to, po čom túžime.

Radosť je to, o čo nám ide.

Niekedy príde radosť s ľahkosťou ako vánok, niekedy ju prácne vyhľadávame. Je taká radosť, ktorá prichádza s úľavou od bolesti, od strádania alebo s odstránením niečoho nepríjemného, existuje radosť zo zmeny od zlého stavu k lepšiemu.

Ktorá radosť je tá čistá číra dobrá radosť?

Kde je v biblii príbeh, ktorý je vhodným návodom na radosť?

Návod na radosť je hneď na prvej strane Biblie. Je súčasťou známeho príbehu i stvorenia sveta za šesť dní.

Prečítali sme si síce len niekoľko veršov zo známej prvej kapitoly knihy Genesis, ale predpokladám, že ten príbeh poznáte. Venujme pozornosť hlavnej postave daného príbehu. Kto je hlavnou postavou tohto príbehu? Tvorca, Stvoriteľ. Aký je? Aké má vlastnosti? Stvoriteľ tvorí, je aktívny, najprv z ničoho stvorí hmotu a potom postupne vytvára čoraz zložitejšie veci. Stvoriteľa môžeme charakterizovať napríklad činnosťami, ktorým sa venuje.

Vyberám z textu iba slovesá:

1. deň: stvoril, vznášal sa, povedal, videl, nazval
2. deň: povedal, utvoril, oddelil, nazval,
3. deň: povedal, nazval, videl, povedal, videl
4. deň: povedal, utvoril, umiestnil, videl
5. deň: povedal, stvoril, videl, požehnal, povedal
6. deň: povedal, utvoril, videl, povedal, stvoril, požehnal, povedal, videl,

Takmer každý deň sa začína slovesom povedal. Slovesu povedal rozumiem tak, že Boh mal myšlienku, tvorivý nápad, mal plán, vypracoval projekt, vytvoril program, ktorý následne realizoval.

Takmer každý deň sa končí informáciou, že Boh videl, že je to dobré. To znamená, že celý proces skontroloval, overil funkčnosť a vyjadril svoju spokojnosť a radosť.

Toto sa opakuje šesťkrát. Boh začína tvorbou jednoduchých vecí a postupuje k zložitejším, od neživých k živým. Celý proces tvorby si rozdelil na menšie kroky, na menšie úlohy. A jeho deň sa končí vtedy, keď je práca urobená, ohodnotená a korunovaná radosťou, ktorá je vyjadrená vetou – *A videl, že je to dobré*. Spolu šesťkrát sa v texte opakuje veta *Videl, že je to dobré* – a nakoniec sa celá kapitola končí konštatovaním, potvrdením, ubezpečením: *A videl, že je to veľmi dobré*.

Venujme pozornosť šiestemu dňu. V Písme sa píše: *Boh povedal: Utvorme človeka na svoj obraz, na svoju podobu. Boh stvoril človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril.*

Trikrát sa v tom krátkom texte opakuje, že sme stvorený na obraz Boží. Kde je popísaný ten obraz Boží? Nuž práve v tých predchádzajúcich dňoch tvorenia. Podobne ako Boh máme tvorivé myšlienky, nápady, inšpirácie. Plánujeme, projektujeme, rozdeľujeme svoje projekty na menšie kroky, s veľkou trpezlivosťou, húževnatosťou, vytrvalosťou, pracovitosťou svoje projekty realizujeme alebo aspoň by sme mohli realizovať. Na konci každej etapy kontrolujeme, či postupujeme správne. A z výsledného diela, ktoré započalo v našich myšlienkach, predstavách, máme radosť. Tešíme sa z toho, že je to dobré.

Boh, Stvoriteľ nám v príbehu o stvorení sveta zo svojich vlastností a emócií prezrádza svoju tvorivosť, pracovitosť, cieľavedomosť aj schopnosť radovať sa – a všetky tieto vlastnosti dáva aj nám ľuďom, svojmu stvoreniu, tieto vlastnosti sú súčasťou daru života.

Zdrojom našej radosti podľa Genesis je teda naša tvorivá práca, tvorivá činnosť, tvorba vecí, tvorivé rozvíjanie vzťahov. Tvorivosť je mnohorozmerná a nepochybne nekonečná.

Zdrojom radosti je tvorivá húževnatá cieľavedomá práca

Táto veta je síce pravdivá, ale trochu zaváňa ideovým schematizmom, prílišným zjednodušením. Niečo k tomu ešte treba dodať.

Tak napríklad, ako to bolo za čias za socializmu? Práca bola povýšená, práca pre vec socializmu. Boh bol vyškrtnutý, nežiaduci. Tvorivosť bola nebezpečná. Tvorivosť totiž často ukazuje aj nechtiac na samotného Boha, otvára cestu k Bohu. Tvorivosť bagristu a cestárov bola vítaná aj zvelebovaná, tvorivosť spisovateľa, básnika, maliara, mysliteľa, umelca bola kontrolovaná, obmedzovaná, usmerňovaná, strihaná do požadovaných jednoduchých foriem alebo rovno likvidovaná. Skutočná zdravá čistá radosť bola nebezpečná. Čistá radosť totiž spätne podporuje tvorivosť, radosť vzpriamuje, formuje človeka na ten pôvodný obraz boží, radosť hovorí o slobode, o spravodlivosti, o tolerancii, o mieri, o spolupráci, o prosociálnosti. Radosť chce každému dopriať radosť, radosť sa chce rozdeliť, radosť chce obdarovávať, pomáhať, kamarátiť sa, rozosmievať. Avšak totalitné režimy vedia, že zdravá radosť rastúca z tvorivosti je nebezpečná, že tvorivosť je pre ne nebezpečná. Vystrašeným, vystresovaným, rozbitým, nešťastným ľuďom sa ľahšie vládne, ľahšie sa manipulujú, ľahšie sa ovládajú.

Cesta a priestupky

Niektorí kresťania považujú každú radosť za nebezpečnú. Vidia v každej radosti možný zdroj hriechu. A tak pre istotu sa radšej boja každej novej radosti, pred radosťou priam utekajú.

Vzťah medzi radosťou a hriechom je v niečom podobný vzťahu medzi cestovaním autom a dopravným priestupkom. Cestovanie je radosť, priestupok je hriech. Cesta autom je plná radosti, ak všetci dodržiavajú pravidlá cestnej premávky. Pravidlá sú potrebné. Sú pomôckou umožňujúcou užiť si radosť aj z cesty, aj z cieľa. Ale ak vodič v strachu z priestupku do auta ani nenastúpi, tak si neužije ani cestu, ani cieľ a život mu pretečie bez radosti

Radosť ako ovocie

V Galat'anoch 6:22 sa píše o radosti ako o ovocí Ducha. Ovocie rastie na stromoch. O strom sa treba vedome starať, polievať ho, zabezpečiť mu dostatok svetla, vhodnú pôdu, vhodný rozsah teplôt. A ešte treba celý strom chrániť pred škodcami, pred cudzopasníkmi. Radosť je ovocie, hriech je škodca či cudzopasník, čo ohrozuje ovocie. Ako uchrániť ovocie pred škodcami? Toho najlepšieho záhradníka ponúka sám Boh. Za toho najlepšieho záhradníka sa ponúka sám Boh v osobe vzkrieseného Krista. Ukrižovaný Ježiš berie na seba naše hriechy, núka odpustenie, ponúka zdravé ovocie radosti, ponúka radosť v svojej prítomnosti. Krista však treba prijať za svojho záhradníka vedome, dobrovoľne, slobodne.

Hostina

Veľkou prekážkou na ceste k čírej radosti je ustarostenosť, čiže napríklad strach, že vždy mám všetkého málo, že mi niečo dôležité chýba, a preto sa nemôžem tešiť z ničoho. V podobenstve o veľkej večeri, ktoré čítame v Lukášovom evanjeliu v 14. kapitole, je symbolom radosti v Božej prítomnosti hostina, na ktorú sú pozvaní práve tí tvoriví, pracovití, húževnatí, zodpovední, dá sa povedať najlepší, najúspešnejší. Dopadne to tak, že všetci sa ospravedlnia, na ceste k radosti sú im totiž prekážkou práve starosti, tie ich starosti, ktoré ani za nič nechcú odovzdať záhradníkovi. Vypestujú si strom plný ovocia a oni to ovocie nechávajú zhnit', pretože ho ani nevidia, starosti ich načisto oslepujú. Nevidia Boha ako zdroj svojho požehnanie. Nevidia Boha ako toho, ktorý ponúka radosť

zo svojej prítomnosti. Prijímajú pozvanie na hostinu radosti v budúcnosti, ale odmietajú hostinu radosti v prítomnosti, v Božej prítomnosti.

Ak by bola zdrojom radosti iba tvorivá práca, kde potom môžu nájsť zdroj radosti tí, ktorí boli okradnutí inými o možnosť rozvíjať svoj tvorivý potenciál – a tých je strašne veľa... Alebo kde nájdú zdroj radosti tí, ktorí nie sú intelektuálne dostatočne obdarovaní tvorivosťou a schopnosťou pracovať? V podobenstve o veľkej večeri či hostine pozýva Hospodár na hostinu nakoniec tulákov, mrzákov, proste všetkých. Tá hostina sa uskutočňuje v prítomnosti, v Božej prítomnosti. Hospodár je tu zobrazený ako bytosť, ktorá túži po spoločnosti človeka...

Speleológovia vo vlaku

Aj pred rokom som vo vlaku stretla radosť. Spolucestujúci vo vedľajšej štvorke kultivovane, ticho, pokojne, odborne a veľmi zaujímavo diskutovali o jaskyniach, ktoré skúmali, aj o tých, ktoré budú skúmať. Speleológovia aj horolezci, aj potápači, aj geológovia, všestranne zdatní. Záluba plná driny, vyžadujúca plnú pozornosť, sústredenosť na prítomnosť... Tí speleológovia boli plní únavy po náročných aktivitách. Správali sa ako ľudia, ktorí vedia spolupracovať a vedia si dôverovať, žiarili tichou radosťou. Svietili dobrou radosťou, radosťou hodnou človeka, ktorý je stvorený na obraz Boží.

Vlak je pre mňa osobne obľúbeným meditačným prostredím. Aj sedím, aj idem. Nemusím riešiť, čo bolo predtým, než som nastúpila, a ešte nemusím riešiť, čo bude potom, keď vystúpim. Môžem sa uvoľniť od plynutia času a len tak byť, užívať si prítomnosť a krásu filmu, ktorý vidím z okna. Môžem na chvíľu vystúpiť z času aj z priestoru, aj z kolotoča vlastných myšlienok, a odpočívať v radosťi aj vo vďačnosti zo samotného bytia.

V každom z nás je potenciál na rast stromu radosti. Majme odvahu denne vedome premieňať aspoň kvapku vody na víno radosti, vďačnosti a užívať si plnosť radosti v Božej prítomnosti.

Amen.

NIE JE FOTO AKO FOTO

Možno aj viacerí to tak máme – že sa prihovárame umeniu, kladieme mu otázky. Buď keď ho tvoríme, alebo keď ho vnímame, keď sme s ním v jednej miestnosti, ozajstnej či pomyselnej. Ak umenie reaguje, odpovie – len málo takých príjemných vecí je svete. Istý druh katarzie môže dokonca nastať aj vtedy, keď sa videným, čítaným, počutým, cíteným nie celkom stotožňujeme, nie celkom sme s tým v súlade, nie celkom sa nám to páči.

13

Výdatne som sa, priznávam, že prekvapená tou krásou, porozprávala v auguste 2021 s fotografiami v Stredoeurópskom dome fotografie na Prepoštskej ulici v Bratislave, na výstave s názvom Normálna idylka. Ich autorkou bola Jarmila Uhlíková – v Kaplnke je zväčša vážna, sem-tam sa jemne usmeje, okolo nej sa tmolia tri blond'avé ratolesti a opodiaľ postáva vysoký chlap. Jarmiline fotografie naoko mlčali, veď nemajú ústa, lenže aj bez úst sa niekedy dá – kto umí, ten umí, zvykne sa hovoriť. A rozprávali mi o téme, ktorú dôverne poznám, prenikala mi voľakedy do špiku kostí, celkom sa ma zmocňovala – mama viacerých malých detí ich má celé dni sama na starosti, hrá sa, vychováva, varí, perie, upratáva, venuje sa deťom všelijako, umýva riad, varí, hrá sa, perie, vychováva, umýva riad, upratáva, hrá sa... a padá od únavy na papuľku... a trochu

sa hanbí, že sa jej niekedy chytá beznádej a najradšej by sa nechala vystreliť na nejaký opustený ostrov uprostred oceánu... a stále, a furt, a neprestajne deti, bielizeň, jedlo, nákupy, varenie, kakanie... Ach, aké komplikované, aké sladké, aké pomalé. Mama hľadá do diaľky von oknom ako levica z kliečky na slobodu. Mama odkväcla v kresle, mama pri čítaní večernej rozprávky zaspala skôr než niektoré deti. Ale je tu aj nesmierne veľa lásky, deti pokojné, v pohybe, šťastné. Je to tu normálne, idylické, unavené, plné života. Po byte na jednej fotografii poletuje balónik. Povedala som v duchu tým obrázkom: Zdá sa mi, že vám skrz-naskrz rozumiem. (A to celkom stačí, dokonca aj vtedy, ak im niekto iný porozumie celkom inak.)

Jarmila vyjaviť istý segment svojho názoru na svet či život v dvoch líniách. Jednu tvorili fotografie denno-denného trávenia času mamy a detí – mama ich stvorila (deti aj fotky) a mama na nich aj figuruje. To bol taký *fiha efekt* príjemný. Fascinujúca mi pripadala tá kompozičná precíznosť, presná, ale nezáväzujúca. Druhú tvorili záznamy z akéhosi tichého osobného happeningu – autogénneho a očistného, možno. K lesu, na pole, do hory, do záhrady, za dom ktosi nanosil kopy nakúpených potravín, horu pestrofarebných hračiek, hromadu neumytého riadu, kopec špinavej bielizne... Žeby ktosi nanosil a mama odnáša?

Tieto Jarmiline fotografie sa mi zdali nesmierne komunikatívne. Je v nich málo apelatívnosti a veľmi veľa rozumnosti a súladu so životom.

(Keď som sa vrátila z výstavy domov, začala som gúgliť. A takúto stránku som našla - <http://www.jarma.sk/>. Dajú sa na nej nájsť o kúsok staršie fotky, súbory, často doplnené slovom. Napríklad takouto spomienkou Jarmilinej mamy: „My sme prali prádlo a sem-tam nám nejaké dieťaťko, aj Mojmír bol schopný to otvoriť a strčiť tam také tie treničky malé modré, no dačo modré. A raz sme vešali takto plienky a boli také modré ako obloha. Také modro-fialové boli, nebolo ich oproti oblohe ani vidno.“ Stačí privrieť oči – a už to vidíte.)

Zuzana Mojžišová

HOMÍLIA PÁPEŽA FRANTIŠKA, KTORÚ PREDNIESOL NA SVÄTEJ OMŠI V ŠAŠTÍNE 15. SEPTEMBRA 2021

V Jeruzalemskom chráme sa Máriine ruky vystreli k rukám starého Simeona, ktorý mohol vziať Ježiša a spoznať ho ako Mesiáša poslaného pre spásu Izraela. V tejto scéne rozjímame o tom, kto je Mária: je Matkou, ktorá nám daruje Syna Ježiša. Preto ju milujeme a uctieваме si ju. V tejto Šaštínskej národnej svätyni sa s vierou a úctou schádza slovenský národ, pretože vie, že práve ona nám daruje Ježiša. V „logu“ tejto apoštolskej cesty je vyobrazená cesta vo vnútri srdca, nad ktorým sa týči Kríž. Mária je cestou, ktorá nás vovádza do srdca Krista, ktorý z lásky k nám obetoval svoj život.

Vo svetle evanjeliovej state, ktorú sme si práve vypočuli, môžeme hľadiť na Máriu ako na vzor viery. Rozpoznávame tak tri vlastnosti viery: cestu, proroctvo, súcitiť.

Máriina viera je predovšetkým vierou, ktorá sa vydáva na cestu. Ihneď po Anjelovom zvestovaní sa nazaretské dievča „vydalo na cestu a ponáhľalo sa do istého judejského mesta v hornatom kraji“. Mária išla navštíviť svoju sesternicu Alžbetu. Nepovažovala za výsadu svoje povolanie stať sa Matkou Spasiteľa; nestratila jednoduchú radosť zo svojej poníženosti po tom, ako ju Anjel navštívil; nezostala stáť a nečinne kontemplovať samú seba medzi štyrmi stenami svojho príbytku. Naopak, žila svoj dar ako poslanie; cítila potrebu otvoriť dvere a vyjsť z domu; stala sa živým stelesnením tej netrpezlivosti, s akou Boh túži prísť k všetkým ľuďom a spasíť ich svojou láskou. Preto sa Mária vydáva na cestu: namiesto pohodlnosti zvykov si vyberá neznáme cesty; namiesto stability domácnosti namáhavú chôdzu; namiesto bezpečnosti pokojnej religiozity riziko viery, ktorá sa otvára novým výzvam, a tak sa stáva darom z lásky k blížnemu.

Aj dnešné evanjelium nám ukazuje Máriu na ceste: smerom k Jeruzalemu, kde spolu s Jozefom, svojím ženíchom, obetuje Ježiša v Chráme. Celý jej život bude cestou za jej Synom, ako jeho prvej učeníčky, až do cieľa, na Kalváriu, pod jeho kríž. Mária neustále kráča.

Takto je Panna Mária vzorom viery pre tento slovenský národ: viery, ktorá sa vydáva na cestu, vždy pobádaná jednoduchou a úprimnou zbožnosťou, vždy na púti, v hľadaní Pána. Kráčaním premáhate pokušenie statickej viery, ktorá sa uspokojí s nejakým obradom alebo starou tradíciou, vychádzate zo svojho vnútra, nesiete v batohu svoje

radosti a bolesti a robíte zo svojho života púť lásky k Bohu a k bratom a sestrám. Ďakujem za toto svedectvo! A prosím vás, zostaňte na ceste, stále! Nezastavte sa!

Ešte chcem dodať jedno. Povedal som: „Nezastavte sa!“, lebo keď sa Cirkev zastaví, ochorie; keď sa biskupi zastavia, ochorie Cirkev; keď sa kňazi zastavia, ochorie Boží ľud.

Máriina viera je zároveň prorockou vierou. Svojím životom je mladé nazaretské dievča proroctvom Božieho diela v dejinách, Jeho milosrdného konania, ktoré vyvracia logiky sveta, povyšuje ponížených a rozptyľuje tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú. Ona reprezentuje všetkých „chudobných Jahveho“, ktorí volajú k Bohu a očakávajú príchod Mesiáša. Mária je Dcérou Sionskou, ktorú zvestovali Izraelskí proroci, Pannou, ktorá počala Emanuela, ktorý je Boh s nami. Ako Nepoškrvnená Panna, Mária je ikonou nášho povolania: ako ona, aj my sme povolaní byť svätými a nepoškrvnenými v láske, stávajúc sa obrazom Krista.

Proroctvo pre Izrael vrcholí v Márii, pretože ona v lone nosila Slovo, ktoré sa stalo telom – Ježiša. Ježišom sa úplne a definitívne zavŕšil Boží plán. Simeon o ňom povedal jeho matke: „On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať“.

Nezabudnime na to, že nesmieme redukovať vieru na cukor, ktorý osladzuje život. To nesmieme. Ježiš je znamením, ktorému budú odporovať. Prišiel, aby priniesol svetlo tam, kde bola tma, čím sa temnota dostala na svetlo a musela ustúpiť. Preto proti nemu temnoty stále bojujú. Kto prijíma Krista a otvorí sa mu, vstane z mŕtvych; kto ho odmieta, uzatvára sa do tmy a je príčinou vlastnej skazy. Svojim učeníkom Ježiš vysvetlil, že nepriniesol pokoj na svet, ale meč: totiž jeho Slovo je ako dvojsečný meč; vniká do našich životov, oddeľuje svetlo od temnoty a vyzýva nás si vybrať si. Hovorí: „Vyber si!“ Pred Ježišom nik nemôže zostať vlažný alebo „sedieť naraz na dvoch stoličkách“. Nie, to sa nedá. Prijat' ho znamená súhlasiť s tým, aby u mňa odhalil protirečenia, modly, vnuknutia zla a aby sa pre mňa stal vzkriesením, lebo On ma dvíha, podáva mi ruku a pomáha mi znovu začať. Vždy znova ma dvíha.

A práve takýchto prorokov potrebuje aj dnešné Slovensko. Nejde o to, aby sme boli k svetu nepriateľskí, ale aby sme boli vo svete znamením, „ktorému budú odporovať“, kresťanmi, ktorí vedia svojím životom ukázať krásu Evanjelia, ľuďmi, ktorí nastrojú

dialóg, kde sú odlišné postoje, ktorí zjavujú bratský život, kde v spoločnosti panuje rozdelenie a nesvornosť, ktorí šíria príjemnú vôňu prijatia a solidárnosti tam, kde často prevládajú osobné a kolektívne formy sebeckta, ktorí chránia a zachovávajú život tam, kde sa uplatňuje logika smrti.

A Mária, Matka putovania, sa vydáva na cestu; Mária Matka prorokovania; napokon Mária je Matkou súcitu. Jej viera je súcitná. Žena, ktorá sama seba nazývala „služobnicou Pána“ a ktorá sa s materinskou starostlivosťou postarala o to, aby nechýbalo víno na svadbe v Káne, sa spolu so Synom podieľala na spásanosnom poslaní a išla s ním až pod kríž. V tej chvíli, v mučivej bolesti, ktorú zažila na Kalvárii, pochopila Simeonovo proroctvo: „A tvoju vlastnú dušu prenikne meč.“ Utrpenie umierajúceho Syna, ktorý na seba vzal hriechy a bôle celého ľudstva, preniklo aj ju. Ježiš s rozkmášaným telom, muž bolestí, ktorého zohzdila zloba; Mária s rozdrásanou dušou; súcitná Matka, ktorá zbiera naše slzy a zároveň nás utešuje a pripomína nám, že v Kristovi je konečné víťazstvo.

Mária, Bolestná Matka, jednoducho zostáva pod krížom. Stojí pod krížom. Neutečie preč; nesnaží sa zachrániť si život; nepoužíva ľudskú lešť ani duchovné anestetiká, aby sa vyhla bolesti. Toto je dôkaz súcitu: zostať pod krížom. Zostať s tvárou plnou slz, ale s vierou človeka, ktorý vie, že vo svojom Synovi Boh premieňa bolesť na radosť a víťazí nad smrťou.

Aj my, so zrakom upretým na Bolestnú Pannu Máriu, sa otvárame viere, ktorá sa stáva súcitnou a vedie nás zdieľať svoj život s tými, ktorí sú zranení, trpia alebo sú nútení niesť na pleciah ťažké kríže. Bratia a sestry, viera, ktorá nie je abstraktná, ale pobáda nás vcítiť sa a byť solidárnymi s núdnymi. Táto viera, podľa Božieho štýlu, pokorne a bez rozruchu odstraňuje bolesť sveta a zavlažuje spásou brázdy dejín.

Drahí bratia a sestry, nech vám Pán navždy zachová úžas, nech vám zachová vd'ačnosť za dar viery! A nech vám Preblahoslavená Panna Mária vyprosuje potrebnú milosť, aby vaša viera bola vždy na ceste, aby mala nádych proroctva a bola vierou bohatou na súciti.

Zdroj: <https://www.tkkbs.sk/view.php?cisloclanku=20210915010>

JAR V BIBLICKÝCH VERŠOCH

Krajina, do ktorej sa uberáte a ktorú máte obsadiť, je krajina vrchov a pláni. Vodu pije z nebeského dažďa. Je to krajina, o ktorú sa stará Hospodin, tvoj Boh. Oči Hospodina, tvojho Boha, sú na ňu ustavične upreté od začiatku až do konca roka. Ak budete naozaj počúvať moje príkazy, ktoré vám dnes dávam, aby ste totiž milovali Hospodina, svojho Boha, a slúžili mu celým srdcom a celou dušou, dám dažď vašej krajine v pravý čas, dažď jesenný i jarný, a budeš zbierať obilie, mušt a olej. (Deuteronomium, 11:11 – 14)

18

Giuseppe Arcimboldo, 1573

Človek v srdci zvažuje svoju cestu, no Hospodin jeho kroky usmerňuje. Božie rozhodnutie je na perách kráľa, jeho ústa sa nespreneveria na súde. Presné váhy a miery patria Hospodinovi, všetky záväžia v mešci sú jeho dielom. Kráľom sa protiví hriešne konanie, lebo trón sa upevňuje spravodlivosťou. Králi majú v obľube spravodlivé pery, milovaný je ten, čo hovorí pravdu. Kráľov hnev je posol smrti, múdry muž ho uzmieri. V jase tváre kráľa sa zračí život, jeho priazeň je ako oblak jarného dažďa. (Príslovia, 16:9 – 15)

„Počuj toto, národ hlúpy a nerozumný! Majú oči, ale nevidia, majú uši, ale nepočujú. Či sa ma nebojíte?“ znie výrok Hospodina. „Či sa netrasiete predomnou? Moru som určil piesok za breh ako večnú hrádzu, ktorú neprekročí. Hoci dorážajú jeho vlny, nič nezmôžu, hoci hučia, neprekročia ju. Tento národ však má srdce vzdorovité a odbojné; odvrátili sa a odišli. Ani si nepomysleli: ‚Bojme sa Hospodina, nášho Boha, ktorý v pravý čas dáva dažď, dažď jesenný i jarný, aj týždne určené na žatvu nám zachováva.‘ (Jeremiáš, 5:21 – 24)

Pod'te, vrá'tme sa k Hospodinovi! On nás totiž roztrhal a on nás aj uzdraví, on nás udrel a on nás aj obviaže. Po dvoch dňoch nás oživí, na tretí deň nás vzkriesi a budeme žiť pred jeho tvárou, spoznáme ho a budeme sa usilovať o poznanie Hospodina. Jeho východ je istý ako východ rannej zory a jeho príchod je pre nás ako príchod dažďa, jesenného a jarného dažďa, ktorý zvlažuje zem. (Ozeáš, 6:1 – 3)

Pieter Breughel, 1620 – 1630

Neboj sa, zem, plesaj a raduj sa, lebo Hospodin vykoná veľké veci. Neboj sa, poľná zver, lebo stepné pastviny sa rozzelenejú, lebo stromy prinesú ovocie. Figovník a vinič vydajú bohatú úrodu. ²Synovia Siona, jasajte a tešte sa z Hospodina, svojho Boha, veď vám dá spásonosný dážď, zošle vám jesenný i jarný dážď ako prv. (Joel, 2:21 – 23)

Alfons Mucha, 1896

Buďte teda trpezliví, bratia, až do príchodu Pána. Pozrite: Roľník vyčkáva vzácnu úrodu zeme a trpezlivo čaká, kým nedostane jesenný i jarný dážď. (Jakubov list, 5:7)

Proste Hospodina o dážď v čase jarného dažďa! Hospodin utvára búrkové mračná, dáva do nich výdatný dážď a každému trávu na poli. (Zachariáš, 10:1)

Podme teda, vychutnajme prítomné dobro a naplno si ako za mladi užime všetko, čo bolo stvorené. Dožičme si hojnosť vzácnych vín a voňavých olejov, nech nám neunikne ani jeden jarný kvet. (Kniha múdrosti, 2: 6 – 7)

Toshi Yosida, cca 1977

O BAGROVI A KOMPRESORE

(rozprávka pre deti)

Bol raz jeden malý bager a ten mal iba malú lyžičku, malú, takú, akú máme v kuchyni na polievku. Keď už malý bager trocha povyrástol a bol už aj o niečo mocnejší, mama s tatom ho ráno zobudili veľmi skoro, ešte bola vonku tma. Mama mu uvarila polievku, ktorú majú bagre najradšej – olejovo-pieskovú.

„Mňam, mňam,“ mľaskal bagrík a oblizoval sa až za ušami, tak ohromne mu olejovo-piesková polievka chutila.

Keď dojedol, mama s tatom mu dali bozk na rozlúčku a poslali ho na stavbu.

„Konečne si dnes prvý raz zabagrujem ako poriadny dospelý bager,“ tešil sa bagrík.

„Hlinu do lyžice, vžžž, nabrááááť, sklopíííť lyžicu, vysypáááť, vžžž!“

Hneď za rohom našiel stavbu. Stavbári stavali škôlku pre malé deti.

„Dobre, že si prišiel,“ zaradovali sa stavbári, keď videli, že sa k nim hrnie bagrík.

Ale keď zbadali, akú má malilinkú lyžicu, celkom takú, akú máme v kuchyni v kredenci, zalomili rukami a horko zaplakali.

„My síce potrebujeme bager veľmi súrne, ako soľ, lebo my tu staviame škôlku, ale s tou tvojou lyžičkou môžeš ísť akurát na ihrisko do pieskoviska alebo pomáhať mame miešať omáčku v hrnci, a nie naberať piesok a hlinu na stavbe,“ povedali stavbári a vyhodili bagríka zo stavby.

Bagrík sa rozplakal. Prišiel domov a všetko rozpovedal mame a otcovi.

„Neboj sa, niečo vymyslíme,“ povedal tato.

„Kúpime novú veľkú lyžicu,“ rozhodla mama.

Nasadli na trolejbus, cvikli si lístky, odviezli sa do mesta. V obchode s bagrovými lyžicami mama s tatom kúpili bagríkovi takú veľkú lyžicu, že ju sotva, ledva-ledva uniesol. Bola to úzka lyžica. Bagrík chcel aj širokú, ale tato vyhlásil, nech nevymýšľa a nech je rád, že má aspoň úzku. Veď je aj tak dosť veľká.

Na ďalšie ráno zobudili bagríka skoro, ešte bola za oknami tma. Bagrík sa napráskal pre zmenu olejovo-štrkovej kaše a šiel na stavbu. Lenže tam, kde stavbári stavali škôlku, už bolo všetko hotové, žiadny bager už nepotrebovali. Bagrík šiel teda ďalej, ale ani na

d'alšom stavenisku neuspel. Prišiel neskoro, stavbári si medzitým zohnali iný bager. Náš bagrík s novou lyžicou chodil od stavby k stavbe, no všade už mali bager, a preto už nijaký nepotrebovali. Bagrík celé dni prechodil a hľadal, kde by mohol naberať a pracovať. Šťastie mu neprialo. Nevedel nájsť stavbárov, ktorí by potrebovali jeho služby. Chodil bagrík hore-dole po meste, až ho kolieska boleli.

V jedno ráno ležal bagrík v posteli, bolo to v PONDELOK, a premýšľal, či sa mu vôbec oplatí vstať. Mama ho vydurila spod perinky:

„Hybaj si hľadať robotu!”

Bagrík poslúchol. Šiel k lesu. Pod železničný most. Červený most. Pred sebou zazrel hojdačky. Zabočil hore schodmi. Prešiel cez cestu. Zrazu začul hluk kompresora. Rozbehol sa tam čo mu sily stačili.

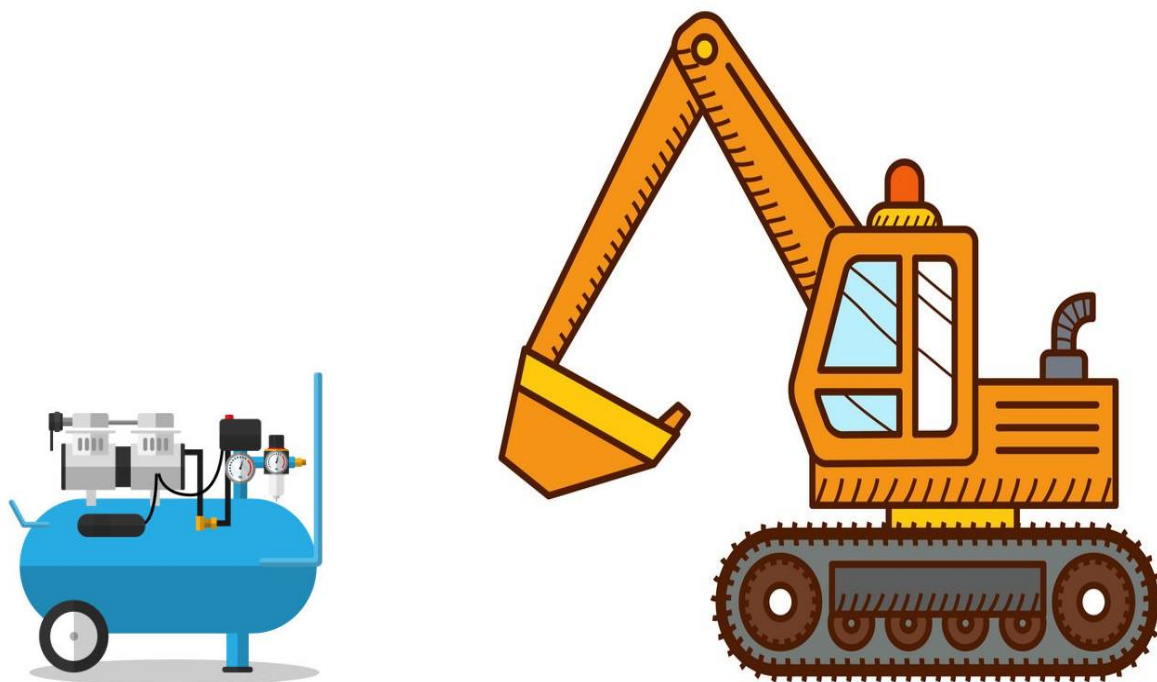
Pri koľajnicach stavbári opravovali malú železničnú stanicu.

„Chvalabohu, že ideš,” volali, keď zbadali bagríka. „Potrebujeme ťa. Tu musíš vykopať jamu. A hlinu hádž na auto.”

Bagrík sa pustil do diela. S krásnou veľkou lyžicou mu šla práca ako po masle.

„Hlinu do lyžice, vžžž, nabrááááť, sklopíííť lyžicu, vysypáááť, vžžž!”

Kompresor, ktorý poháňal zbíjačku, sa prisunul bližšie k bagríkovi. Začali sa rozprávať, skamarátili sa.

O niekoľko dní bola malá stanica hotová. Všetkým sa veľmi páčila. Najmä bagríkovi a kompresoru. Keď šiel okolo vlak, kývali mu.

„To bol parný rušeň-šuseň,” pochvaloval si bagrík.

„To bola elektrická lokoška,” oznamoval kompresor.

„Aha, dízlovka vezie autá,” kričal bagrík.

„Pozri, cisterny,” ukazoval kompresor.

Odvtedy sa bagrík a kompresor stretávali na malej stanici, ktorú spolu opravovali, rozprávali sa, hrali a pozorovali vlaky.

Zuzana Mojžišová